

วรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช:
การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน

จิรสุดา เปลี่ยนสมัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาไทย

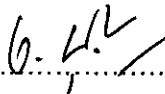
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มิถุนายน ๒๕๕๐

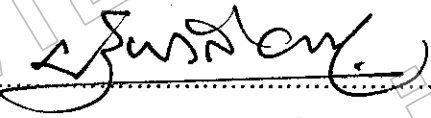
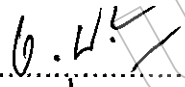
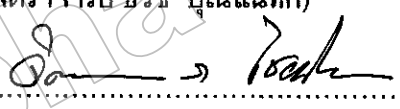
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ จีรสุตา เปลี่ยนสมัย ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ศาสตราจารย์ ธีรช ปุณโณทก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.จิตตภา สารพัตติก ไชยปัญญา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ประพนธ์ เรืองณรงค์)

..... กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ธีรช ปุณโณทก)

..... กรรมการ
(ดร.จิตตภา สารพัตติก ไชยปัญญา)

..... กรรมการ
(ดร.ประชา อินัง)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)
วันที่ ๒๕ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๐

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความร่วมมือและความอนุเคราะห์จากผู้มีอุปการะคุณหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้ให้ความช่วยเหลือมาด้วยดีมาโดยตลอด จึงขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ธวัช ปุณโณทก ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. จิตตภา สารพัฒน์ก ไชยปัญญา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้โอกาส ให้ความกรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับแนวทางในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ประพนธ์ เรืองณรงค์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ ดร. ประชา อินัง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข จนทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาภาษาไทยทุกท่านที่ให้ความรู้และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้งครู อาจารย์ทุกท่านที่คอยสั่งสอนความรู้วิชาภาษาไทย

ขอกราบขอบพระคุณกวีผู้ประพันธ์วรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ผู้วิจัยได้นำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา และ เจ้าหน้าที่ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ความเอื้อเฟื้อต้นฉบับเอกสารโบราณเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมถึงข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ พี่ชาย น้องชาย ญาติมิตรทุกท่าน ที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจเสมอมา จนกระทั่งจบการศึกษา และขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และห่วงใยกันตลอดมา

จิรสุตา เปลี่ยนสมัย

๔๕๙๑๑๐๕๕: สาขาวิชา: ภาษาไทย; ศศ.ม. (ภาษาไทย)

คำสำคัญ: พระเวสสันดร/ วรรณกรรมพื้นบ้านภาคใต้

จิรสุตา เปลี่ยนสมัย: วรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอยะรัง
จังหวัดนครศรีธรรมราช: การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้าน (KLON – SUAT LITERATURE
ON VESSANTARA OF AMPHOE THUNGSONG, NAKORN SI THAMMARAT: AN
ANALYTICAL STUDY OF LOCAL LITERATURE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์: ธวัช
ปูลณทก, ศศ.ม.(จารึกภาษาไทย), จิตตภา สารพัฒน์ ไชยปัญญา, Ph.D. (Sanskrit).
๓๒๕ หน้า. ปี พ.ศ. ๒๕๕๐.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาวรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเวสสันดร
ฉบับอำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากหนังสือบุคขาว บันทึกด้วยอักษรไทย ภาษาไทย
โบราณ จำนวน ๒ ฉบับ ที่มีเนื้อความใกล้เคียงกันมาก เพื่อเป็นการเผยแพร่และอนุรักษ์
วรรณกรรมท้องถิ่นของภาคใต้ให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายต่อไป

เนื้อหาในวิทยานิพนธ์ แบ่งออกเป็น ๕ บท บทที่ ๑ เป็นบทนำ กล่าวถึงความสำคัญของ
เรื่องที่วิจัย จุดมุ่งหมาย ขอบเขต วิธีดำเนินการวิจัย รวมทั้งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย
บทที่ ๒ กล่าวถึงลักษณะเอกสารโบราณเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอยะรัง จังหวัด
นครศรีธรรมราช ตัวอักษรและอักขรวิธี รูปแบบชั้นหลักชั้น ธรรมเนียมในการประพันธ์กลอนสวด
และธรรมเนียมการสวดอ่านของภาคใต้ บทที่ ๓ กล่าวถึงวิธีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม
ประเพณี หลักธรรม และความเชื่อต่าง ๆ บทที่ ๔ กล่าวถึงภาษาและสำนวนท้องถิ่นได้ บทที่ ๕
สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา วรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอยะรัง จังหวัด
นครศรีธรรมราช เป็นวรรณกรรมที่กวีท้องถิ่นได้ได้สร้างสรรค์ขึ้น มีการใช้ภาษาถิ่นและสำนวน
ท้องถิ่นได้ในการประพันธ์ เพื่อใช้สวดกันในกลุ่มชนทางภาคใต้ การดำเนินเรื่องเป็นการดำเนินเรื่อง
อย่างรวดเร็ว ไม่มีการแบ่งกั้นที่ชัดเจน ด้านรูปแบบคำประพันธ์ วรรณกรรมเรื่องนี้ใช้กาพย์ชนิด
ต่าง ๆ ในการแต่ง และมีการใช้กาพย์ ๒๒ และกาพย์ ๒๓ ซึ่งเป็นฉันทลักษณ์ที่กวีพื้นบ้านนิยมใช้
ในการประพันธ์วรรณกรรมท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ยังมีการสอดแทรกวิถีชีวิตความเป็นอยู่
ขนบธรรมเนียมประเพณี หลักธรรม และความเชื่อต่าง ๆ ของชาวใต้ไว้อีกส่วนหนึ่งด้วย อันแสดง
ให้เห็นว่า วรรณกรรมกลอนสวดเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอยะรัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็น
วรรณกรรมพื้นบ้านที่มีคุณค่าอีกเล่มหนึ่งของทางภาคใต้

45911055: MAJOR: THAI LANGUAGE; M.A. (THAI LANGUAGE)

KEYWORDS: VESSANTARA/ LOCAL LITERATURE

JIRASUDA PLAINSAMAI: KLON – SUAT LITERATURE ON VESSANTARA OF AMPHOE THUNGSONG, NAKORN SI THAMMARAT: AN ANALYTICAL STUDY OF LOCAL LITERATURE. ADVISORY COMMITTEE: DHAWAJ POONOTOKE, M.A. (EPICGRAPHY) AND CHITTAPA SARAPADNUKE CHAIPUNYA, Ph.D. (SANSKRIT). 325 P. 2007.

The purpose of this research is to study "Klon-Suat- literature on Vessantara of Thungsong, Nakorn Si Thammarat version". This Klon-Suat was inscribed with Thai alphabets in Thai ancient writing pattern. 2 similar copies of Vessantara Klon-Suat are researched to conserve and propagate the local southern literature.

This thesis consists of 5 chapters. The first chapter describes the rationale, objectives, scope of the study, research methodology, and benefits gained from conducting the research. Chapter 2 deals with the characteristics of the ancient manuscripts of Vessantara of ThungSong, Nakorn Si Thammarat version. Alphabets, grammatical structure, poetic manners and preferences, and chanting tradition applied in the South are studied. Chapter 3 explains people's ways of life, traditions, morals, and beliefs. Chapter 4 discusses language and southern dialects utilized in the literature. And the last chapter discusses the conclusion and suggestions for further research.

The research finds that Klon-Suat- literature on Vessantara of ThungSong, Nakorn Si Thammarat version is a well crafted southern literature. There are the uses of southern dialect and idioms. This literature is used for chanting in the southern region. The story is paced without the exact episodes. This book was written in Kaap (a kind of Thai poetry patterned and rhymed by counted unit). Kaap 22 and Kaap 23, which are local southern poetic styles were used. This Klon –Suat portrays the southerners' ways of life, traditions, morals, and beliefs. Consequently, it can be said that Klon-Suat- literature on Vessantara of ThungSong, Nakorn Si Thammarat version is one of the most valuable southern literatures.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา.....	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	๕
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๕
ขอบเขตของการวิจัย.....	๖
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	๗
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	๗
วิธีดำเนินการวิจัย.....	๘
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙
๒ ภูมิหลังของต้นฉบับเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา...	๒๒
ลักษณะเอกสารโบราณเรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอยางชุมน้อย จังหวัด	
นครราชสีมา.....	๒๘
อักษรและอักขรวิธีในต้นฉบับ.....	๓๓
ตัวอักษร.....	๓๓
พยัญชนะ.....	๓๓
สระ.....	๓๗
วรรณยุกต์.....	๓๙
เครื่องหมาย.....	๔๐
ลักษณะการประสมคำและการอ่าน.....	๔๕
การเขียนพยัญชนะควบสระ.....	๔๖
การเขียนพยัญชนะควบพยัญชนะ.....	๔๖

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเขียนรูปพยัญชนะร่วมกัน.....	๔๖
การใช้รูปพยัญชนะต้นต่างไปจากปัจจุบัน.....	๔๗
การใช้รูปพยัญชนะต้นคู่ที่ต่างไปจาก.....	๕๓
การใช้ตัวสะกดที่ต่างไปจากปัจจุบัน.....	๕๔
การใช้ อ สะกดหลังสระ	๕๘
การใช้ ย สะกดหลัง ใ- และ ใ-.....	๕๘
การใช้ รร (ร หัน) และ งง (ง หัน) แทนไม้หันอากาศ.....	๕๙
การใช้อักษรนำ.....	๕๙
รูปแบบฉันทลักษณ์.....	๖๔
กาพย์ยานี ๑๑.....	๖๖
กาพย์ฉบัง ๑๖.....	๖๘
กาพย์สุรางคนางค์ ๒๘.....	๖๙
กาพย์ ๒๒.....	๗๑
กาพย์ ๒๓.....	๗๒
กาพย์ ๓๒.....	๗๔
ธรรมเนียมในการประพันธ์กลอนสวด.....	๗๕
บทไหว้ครู.....	๗๕
อัฐวิพากษ์ของกวี.....	๗๖
ปณิธานกวี.....	๗๗
วิสาสะผู้ฟัง.....	๗๘
หมายเหตุท้ายเรื่อง.....	๗๙
ธรรมเนียมการสวดอ่านของภาคใต้.....	๗๙
๓ ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรม.....	๘๔
แหล่งชุมชน.....	๘๔
วิถีชีวิตความเป็นอยู่.....	๘๖

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การทำมาหากิน.....	๘๖
ลักษณะที่อยู่อาศัย.....	๘๙
เครื่องแต่งกายและเครื่องสำอาง.....	๙๐
อาหารการกิน.....	๙๓
ขนบธรรมเนียมประเพณี.....	๙๕
ประเพณีการแต่งงาน.....	๙๕
ประเพณีการทำขวัญเด็ก.....	๙๖
หลักธรรม.....	๙๘
นิพพาน.....	๙๙
พรหมวิหาร.....	๑๐๑
ไตรลักษณ์.....	๑๐๓
มรรค ๔ ผล ๔.....	๑๐๔
กรรมฐาน.....	๑๐๖
ความเชื่อ.....	๑๐๖
ความเชื่อตามคติพุทธศาสนา.....	๑๐๗
ความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์.....	๑๑๑
ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์.....	๑๑๒
ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์.....	๑๑๓
พฤติกรรม.....	๑๑๘
พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ.....	๑๑๘
พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ.....	๑๒๒
ค่านิยม.....	๑๒๓
๔ การวิเคราะห์ภาษาและสำนวนถิ่นได้.....	๑๓๐
คำเฉพาะถิ่น.....	๑๓๐
คำภาษากลางที่แพร่หลายกลางศัพท์.....	๑๓๕

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
คำภาษากลางสำเนียงถิ่น.....	๑๕๐
คำภาษากลางที่มีการกร่อนเสียง.....	๑๕๖
สำนวนถิ่นได้.....	๑๖๓
๕ สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	๑๗๘
สรุปผลการศึกษา.....	๑๗๘
ข้อเสนอแนะ.....	๑๘๐
บรรณานุกรม.....	๑๘๑
ภาคผนวก.....	๑๘๕
ภาคผนวก ก.....	๑๘๖
ภาคผนวก ข.....	๑๙๔
ภาคผนวก ค.....	๓๑๙
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	๓๒๕

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑ บริเวณพระระเบียงวิหารคดที่เรียกว่า พระด้าน ใช้เป็นสถานที่ในการสวดด้าน.....	๘๑
๒ ตัวอย่างการสวดด้าน โดยใช้หนังสือบุด.....	๘๒
๓ ตัวอย่างคนสวดและคนฟังการสวดด้าน.....	๘๒
๔ ตัวอย่างต้นฉบับตัวเขียนหนังสือบุดขาว อักษรไทย เรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอก ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เลขที่ ศวธ.นศ.๐๖๙๒.....	๑๙๓
๕ ตัวอย่างต้นฉบับตัวเขียนหนังสือบุดขาว อักษรไทย เรื่องพระเวสสันดร ฉบับอำเภอก ทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เลขที่ สทษ.๑๕๐.๑๒๖.....	๑๙๔